

**Волинський обласний фонд «Зір»
Волинська обласна організація УТОС
Волинський обласний центр реабілітації
людей з інвалідністю зору**

СУЧАСНИЙ СВІТ І НЕЗРЯЧІ

*Матеріали ІХ Міжнародної
науково-практичної конференції
(24-26 вересня 2019 року)*

Луцьк - 2019

Сучасний світ і незрячі: освіта, професійне становлення і соціальна взаємодія // Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції (24-26 вересня 2019 року). – Луцьк, 2019. – 226 с.

Пропоноване видання – спроба науковців та практиків висвітлити проблеми становлення особистості з особливими потребами в інформаційному суспільстві, доступності та інклюзії як нової якості життя.

Матеріали збірника стануть у нагоді психологам, педагогічним працівникам, студентам та вчителям-практикам.

Редакційна колегія:

Тулашвілі Ю. Й. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри комп'ютерних наук Луцького національного технічного університету (м. Луцьк)

Савчук Н. А. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри освітніх, педагогічних технологій Академії рекреаційних технологій і права (м. Луцьк)

Стасюк Л.П. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (м. Луцьк)

Симончук Ю.П. – голова фонду «ЗІР», представник НАЛІУ у Волинській області, голова правління Волинської обласної організації УТОС, старший вчитель, відмінник народної освіти, заслужений працівник соціальної сфери України

5. Тинькова Е.Л., Козловская Г.Ю. Анатомо-физиологические и нейропсихологические основы обучения и воспитания детей с нарушениями зрения: Учебное пособие – Ставрополь: Изд-во СГПИ, 2009. – 137 с.

Тичина К.О.,

старший викладач кафедри спеціальної психології,
корекційної та інклюзивної освіти,
кандидат психологічних наук

Музика В.С.,

магістрант V курсу

Київський університет імені Бориса Грінченка, Інститут людини

ФОРМУВАННЯ КОНСТРУКТИВНОГО ПРАКСИСУ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ ТА МОВЛЕННЯ ЗАСОБАМИ LEGO–КОНСТРУЮВАННЯ

Сучасні тенденції реформування освіти щодо вирішення питань всебічного гармонійного розвитку особистості в умовах Нової української школи залежать від багатьох чинників біологічного, природного і соціального середовища, навчання і виховання, власної активності дитини. Особливої уваги потребують питання розвитку вищих психічних функцій дітей старшого дошкільного віку (напередодні вступу до школи), зокрема розвиток наочно-образного мислення як передумови успішного навчання у школі.

Вирішення конструктивних завдань є однією з форм наочно-образного мислення: діти оволодівають вмінням уявляти предмети у різних просторових положеннях та подумки змінювати їхнє взаєморозташування (О. Лурія, Л. Парамонова, М. Под'яков, О. Тинькова). У дослідженнях педагогів (О. Вялих, Т. Візель, О. Запорожець, Л. Парамонової) «конструктивний праксис» розглядається як здатність виконувати довільні дії за інструкцією, зразком, наочною схемою, уявленнями, без зорової опори [1; 2, с. 18-19; 4].

Особливо гостро питання розвитку конструктивного праксису постає в умовах наявності порушеного психофізичного розвитку, зокрема порушень зору та мовлення. За результатами спеціальних

теоретико-експериментальних пошуків Л. Артищева, Л. Бадалян, О. Мустаєва, Є. Синьова, О. Тінькова встановили, що у дітей окресленої категорії конструктивний праксис характеризується: труднощами у зоровому співвіднесенні зображень форм по-різному розташованих у просторі, утрудненням виконання завдань на копіювання, дезорієнтацією у схемі зображуваного предмету тощо [5; 6; 7, с. 37].

Вищезазначене спонукало до розробки методики корекційно-розвивальної роботи з формування конструктивного праксису у дітей старшого дошкільного віку із порушеннями зору та мовлення засобами LEGO–конструювання.

Розроблена методика корекційно-розвивальної роботи складається з трьох блоків, які розподілені за рівнями складності подання матеріалу та відповідно до ієрархії формування конструктивних навичок у дітей.

Блок I «Знайомство з конструктором LEGO» передбачає роботу з цілеспрямованого формування у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями зору та мовлення знань про LEGO конструктор, його складові, вмінь їх диференціювати та поєднувати шляхом конструювання. Навчання дітей будувати прості споруди за зразком, за умовами, за уявленнями та за наочними схемами.

Блок II «Конструювання будівель» направлений на формування у дітей правильного уявлення про побудову складних споруд, а саме будівель, вміння розрізняти та використовувати цеглинки за призначенням. Продовжувати використовувати прості споруди для побудови більш складних, за принципом від простого до складного. Ознайомити з арсеналом побудови будівель із конструктору. Вчити дошкільників будувати будівлі використовуючи конструювання за зразком, за умовами, за уявленнями та за наочними схемами.

Блок III «Конструювання тварин» передбачає продовження формування у дітей вміння будувати складні споруди за зразком, за умовами, за уявленнями та за наочними схемами. Закріплювати навички розрізнення цеглинок.

Для визначення ефективності запропонованої методики було проведено формувальне дослідження, яке стало запорукою позитивної динаміки у конструктивних навичках дітей старшого дошкільного віку з порушеннями зору та мовлення. Так, у контрольній групі результат покращився від 52% до 76% дітей на високому рівні сформованості конструктивного праксису, від 30% до

20% дітей на середньому рівні, водночас на низькому рівні зменшилась кількість дітей з порушенням конструктивного праксису з 18% до 4%. У дітей з порушеннями зору та мовлення значно покращилось вміння не тільки конструювати за інструкцією, за умовою, за зразком, за наочною схемою, по пам'яті, а й створювати якісний аналіз і синтез на предметному рівні, діти оволоділи умінням співвідносити частини і ціле у просторі, спостерігалось покращення у зорово-моторній координації, конструктивного мислення, репродуктивної та творчої уяви, образної, моторної та словесно-логічної пам'яті. Окрім вищезазначених покращень діти стали більш самостійними, вміють планувати аналізувати та оцінювати результат своєї діяльності, їх активний словник збільшився як якісно так і кількісно.

Отже, використання методики корекційно-розвивальної роботи з формування конструктивного праксису у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями зору та мовлення засобами LEGO-конструювання є ефективним засобом мовленнєвого, психологічного та соціального розвитку дитини. У контексті цієї проблематики перспективними напрямками подальших досліджень є дослідження і формування конструктивного праксису у дітей молодшого шкільного віку з порушеннями зору та мовлення.

Список літератури:

1. Иванина Т. А. Роль конструктивной деятельности в развитии ребёнка / Иванина Т. А. // Вестник Красноярского государственного педагогического университета им. В.П. Астафьева. – 2010. – №2. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rol-konstruktivnoy-deyatelnosti-v-razviti-rebyonka> (дата звернення: 20.01.2019).
2. Визель Т. Г. Основы нейропсихологии: учеб. для студентов вузов / Визель Т. Г. – М.: АСТ: Астрель: Транзиткнига, 2005. – 386 с.
3. Синьова Є.П. Тифлопсихологія: Підручник / Синьова Є.П. – К.: Знання. 2008. – С. 136 – 138.
4. Тинькова Е.Л. Анатомо-физиологические и нейропсихологические основы обучения и воспитания детей с нарушениями зрения: Учебное пособие / Тинькова Е.Л., Козловская Г.Ю. – Ставрополь: Изд-во СГПИ, 2009. – 137 с.
5. Бадалян Л.О. Детская неврология. Изд. 3-е. / Бадалян Л.О. – М.: Медицина, 1984. – 576 с.
6. Мустаева Е. Р. Проявления вербальных и невербальных нарушений у детей четырехлетнего возраста с общим недоразвитием речи / Мустаева Е. Р. // Сибирский педагогический журнал. – 2009. – №1. – С. 342-351.
7. Артищева Л. В. Логопсихология: учеб.-метод. пособие / Артищева Л. В. – Казань: Из-во Казан. ин-та, 2016. – 60 с.